

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/75/24/91

POCZUCIE ZAGROŻENIA WOJNĄ

Komunikat z badań

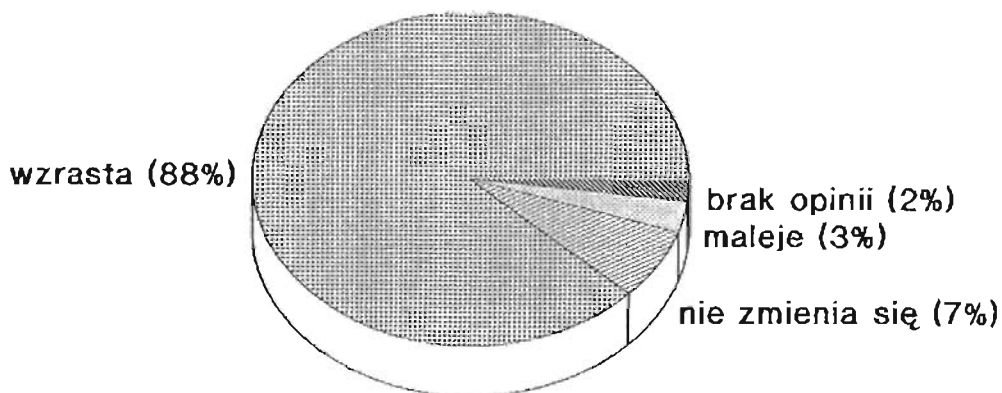
Warszawa, luty 1991 r.

Jak wykazały ostatnie badania CBOS¹ poświęcone tematyce międzynarodowej, pokój jest wartością najwyższą cenioną w polskim społeczeństwie. Sprawia to, że inne uznane wartości życia zbiorowego, takie jak: poszanowanie praw człowieka i obywatela, dążenie do podniesienia poziomu życia społeczeństwa oraz swobody demokratyczne, schodzą na dalszy plan. Jest on też w hierarchii ważności sytuowany wyżej od spokoju społecznego wewnątrzpaństwowego i wymogów związanych z obronnością naszego kraju.

Spośród wymienionych spraw i wartości - o które warto walczyć nawet wtedy, gdy wiąże się to z ryzykiem osobistym - 36% ankietowanych wybrała właśnie pokój światowy, co piąty (20%) - wskazał na spokój w kraju, 14% za najważniejszą sprawę uznało obronę kraju. Dla niewielkiego odsetka respondentów (7) najważniejsza jest walka z głodem, dla jeszcze mniejszego (6) - wolność osobista i ochrona środowiska naturalnego. Dwie kwestie, czasami rozpalające emocje, tj. obrona przekonań religijnych i praw obywatelskich uzyskały zaledwie po 3% wskazań. W tym świetle szczególnego znaczenia nabiera poczucie zagrożenia wojną.

Zdaniem znacznej większości ankietowanych (88%), w ostatnim czasie napięcie międzynarodowe wyraźnie wzrosło. Przeciwną opinię reprezentuje zaledwie 3%, a 7% uważa, że utrzymuje się ono na tym samym poziomie (rys.1). Warto zauważyć, że w ostatnich

Rys. 1. Ocena napięcia międzynarodowego

¹"Świat wokół nas"(4) - sondaż zrealizowany w dniach 2-5 lutego 1991 r. na reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski (N=1500).

czterech latach nie odnotowano tak jednoznacznych opinii na temat pogarszania się sytuacji na świecie. Obecnie, o wzroście napięcia w stosunkach międzynarodowych jest przekonanych mniej więcej dwa razy tyle respondentów co pod koniec 1987 roku i na początku 1990, a cztery razy tyle, co pod koniec 1988 roku (tab.1).

Tabela 1

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, napięcie międzynarodowe	Odpowiedzi respondentów według terminów badań:			
	X'87	X'88	II'90	II'91
Wzrasta	42	18	47	88
Nie zmienia się	43	46	30	7
Maleje	13	36	20	3
Trudno powiedzieć	2	0	3	2

Powszechne opinie o wzroście zagrożeń w tej dziedzinie korespondują z przekonaniem o istnieniu konfliktów międzynarodowych, na tyle poważnych, że mogą stanowić niebezpieczeństwo dla pokoju światowego. Postrzega je w ten sposób 86% respondentów, zaś za ledwie 4% jest przeciwnego zdania. Co dziesiąty ankietowany nie ma w tej sprawie sprecyzowanych poglądów.

					CBOS
<i>Czy istnieją obecnie konflikty, które mogą zagrozić pokojowi na świecie?</i>					
	<u>X'87</u>	<u>X'88</u>	<u>II'90</u>	<u>II'91</u>	
<i>Istnieją</i>	73%	43%	60%	86%	
<i>Nie istnieją</i>	24%	56%	36%	4%	
<i>Trudno powiedzieć</i>	2%	1%	3%	10%	

Podobnie jak w przypadku oceny napięcia międzynarodowego, liczba przekonanych o dalekosiężnych skutkach konfliktów rozgrywających się obecnie w świecie jest wyższa niż w latach poprzednich.

Spośród tych, którzy widzą w obecnej sytuacji międzynarodowej zagrożenie dla pokoju globalnego aż czterech na pięciu (83%)

w spontanicznych wypowiedziach utożsamiało je z wojną w Zatoce Perskiej, a trzech (64%) - z sytuacją w ZSRR. Pozostałe konflikty uzyskały minimalną liczbę wskazań, co dowodzi, że w odczuciach społecznych nie stanowią potencjalnych źródeł zagrożenia dla pokoju na świecie.

Zestawienie

Jakie konflikty mogą zagrozić pokojowi na świecie?

w procentach

II '91

Wojna w Zatoce Perskiej	82
Sytuacja w ZSRR	64
Konflikty latynoamerykańskie	1
Napięcia w postkomunistycznych krajach europejskich	1

II '90

Zjednoczenie Niemiec, problem niemiecki	53
Sytuacja w ZSRR	39
Zachodnia granica Polski	11
Bliski Wschód	7

X '88

Bliski Wschód	25
Irak-Iran	18
Afganistan	13
Konflikt arabsko-żydowski	13

X '87

Irak-Iran	35
Bliski Wschód	15
Konflikt arabsko-żydowski	4
Afganistan	4

U w a g a: procent przekracza 100, ponieważ respondenci mieli możliwość podania trzech sytuacji konfliktowych.

Jak widać, w ciągu ostatnich czterech lat istniały sytuacje konfliktowe, które - zdaniem ankietowanych - zagrażały pokojowi na świecie. W 1987 r. była to wojna iracko-irańska, rok później - wydarzenia na Bliskim Wschodzie, związane, jak można przy-

puszczać, z eskalacją wojny domowej w Libanie. Natomiast w 1990 r. największy niepokój wywołało zjednoczenie Niemiec. Oczywiście, miały miejsce także inne niepokojące wydarzenia, do których przywiązywano nieco mniejszą wagę, jak: wojna w Afganistanie, konflikt izraelsko-arabski czy pierwsze sygnały rozpadu radzieckiego imperium. Jednak żaden z wymienionych konfliktów nie był tak jednoznacznie kojarzony z zagrożeniem dla całego globu, jak wojna w Zatoce Perskiej i wydarzenia w krajach nadbałtyckich. Można więc sądzić, że dla znacznej części społeczeństwa wraz z wojną o Kuwejt i interwencją na Litwie, Łotwie i w Estonii pojawiła się nowa jakość w stosunkach międzynarodowych. Wyjaśnia to nie notowane dotychczas poczucie zagrożenia wojną, choć przeważają opinie o niezbyt dużym prawdopodobieństwie jej wybuchu (tab.2).

Tabela 2

w procentach

Prawdopodobieństwo wybuchu wojny światowej w ciągu najbliższych 10 lat	Wskazania respondentów według terminów badań:			
	VIII '85	IV '87	II '90	II '91
Wybuchnie na pewno w: 100%	3	2	0	1
90%	2	1	1	1
80%	3	3	1	2
70%	4	2	2	3
60%	5	4	4	5
50%	17	14	12	18
40%	6	7	9	11
30%	10	10	16	15
20%	9	11	16	11
10%	14	17	19	14
Nie ma takiego niebezpieczeństwa 0%	26	27	17	13
Brak zdania	1	2	3	4
Średnia ocen	30	27	26	32

Połowa ankietowanych stwierdziła, że prawdopodobieństwo wystąpienia wojny światowej w ciągu najbliższych 10 lat jest mniejsze niż 50%; niemal co piąty (18%) ocenił je dokładnie na

50%, a 12% respondentów mówiło o dużym niebezpieczeństwie (powyżej 50-procentowym). O braku takiego niebezpieczeństwa bezwzględnie przekonanych w tym czasie było 13% badanych.

Co trzeci ankietowany był zdania, że areną ewentualnych zmagani zbrojnych może stać się stary kontynent, nieco ponad połowa (51%) uważała, że jest to raczej niemożliwe, a 10% - za całkiem wykluczone.

		CBOS
<i>A jakie jest, Pana(i) zdaniem, prawdopodobieństwo konfliktu zbrojnego w Europie?</i>		
<i>Bardzo duże</i>	2%	
<i>Duże</i>	31%	
<i>Małe</i>	52%	
<i>Żadne</i>	10%	
<i>Trudno powiedzieć</i>	5%	

Zdaniem 61% ankietowanych, największe zagrożenie dla światowego pokoju niesie polityka eurazjatyckiego mocarstwa, nieco mniejszy (ale również duży - 46) odsetek wskazuje na działalność Saddama Husejna. Politykę Stanów Zjednoczonych w niekorzystnym świetle postrzega 9% ankietowanych, 5% natomiast wskazuje na Niemcy (tab.3 i rys.2). Oceny te korespondują w pewnym stopniu

Tabela 3 w procentach

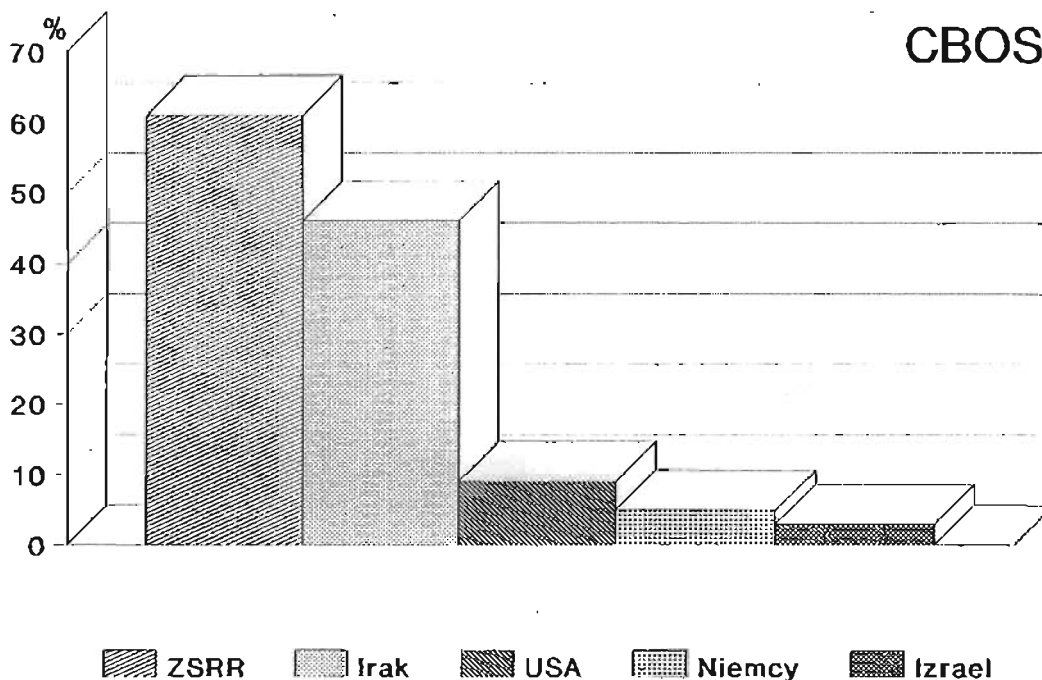
Państwa, których polityka stanowi zagrożenie dla pokoju światowego	Wskazania respondentów według terminów badań:			
	VIII '85	IV '87	II '90	II '91
Związek Radziecki	39	44	18	61
Irak	-	4	1	46
Stany Zjednoczone	89	82	9	9
Niemcy ^a	69	51	66	5
Izrael	10	18	4	3

^a Dane z lat 1985, 1987 i 1990 są sumą wskazań na RFN i NRD, wówczas wymienianych oddzielnie.

U w a g a: procent przekracza 100, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazania trzech państw.

z opiniami respondentów na temat stopnia agresywności czy metod działania dwóch supermocarstw: 33% respondentów stwierdziło, że ze strony ZSRR bardziej można się spodziewać użycia siły dla osiągnięcia swoich celów, znacznie mniej (8%) - że ze strony USA, zaś połowa (53%) - że z obydwu kierunków w jednakowym stopniu.

Rys. 2. Państwa zagrażające pokojowi na świecie

Również, niekorzystniej dla wschodniego sąsiada Polski przedstawia się porównanie działań zmierzających do utrwalenia pokoju na świecie: tylko 3% ankietowanych uznało, że ZSRR ma w tej dziedzinie większe zasługi niż USA, połowa (49%) uważała, że oba mocarstwa zrobiły tyle samo dla utrzymania i utrwalenia pokoju, a 42% było przekonanych, że więcej dla osiągnięcia tego celu uczyniły Stany Zjednoczone.

x

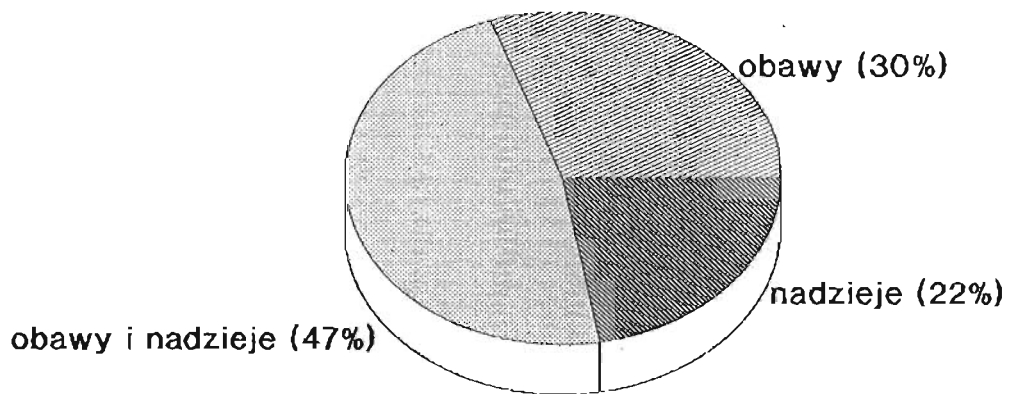
x

x

Jak wynika z przytoczonych danych, to, co obecnie dzieje się na świecie śledzone jest w Polsce z dużym niepokojem. Nie

niweczy on jednak całkowicie optymizmu w ocenie przyszłości naszego globu (rys.3). Znamienny jest jednak fakt, że niemal co

Rys. 3. Stosunek do przyszłości świata

trzeci ankietowany patrzy w przyszłość świata z obawą, prawie co drugi prezentuje tzw. mieszane odczucia, a zaledwie co piąty żywi wyłącznie nadzieje.